

Hetedik út oda-vissza

1. Három lusta jegenye őrizte a házat.
Talán már tavaly elköltöztél,
hiába jöttem, pedig csak a neved
szerettem volna megpillantani
valamelyik horpadt postaládán.
Találtam egy vendéglőt a sarkon,
árnyas kerthelyiséggel,
piros műanyagszékekkel,
piros-fehér kockás abroszokkal.
Nem emlékszem, hogyan került
fekete föld a körmeim alá,
de most végre feltűnés nélkül
kipiszkálhattam az asztalon lelt
elegáns fogpiszkálók egyikével.
Hasztalan tagadjuk, rokon kellékek
minálunk, ragadozóknál, a fog meg a köröm.
Én is, látod, durván avatkoznék
hét év múltán az életedbe,
akár csupán azzal is, hogy a neved keresem
valamely macskapisiszagú lépcsőházban.
Szederjes fényhártya vagyok,
lényegcs és esetleges események határa.
Újra kellene kezdeni a verset,
meridiánon gyalogol körbe a hangya,
hogy sorsa kiindulópontjához találjon,
de ehhez az üres kávéscsészéhez
közel vannak a kifényesedett villamossínek,
közel a napfénybe bárgyult Farkasréti temető.
Nem kérdeznéd, ha megtalálnál,
honnét kerül minduntalan
fekete föld a körmeim alá,
csak ülnék az asztalnál szóltanul
a földre kerengő falevelek között.
Fizetés nélkül futnánk el aztán kézenfogva,
mert messze a pályaudvar, ahonnan
egyszerre indul egymás mellől két vonat.
Aki ezt az egyszerű monológot,
ha egyedül marad, háromszor hangosan fölolvassa,
hat percre mentesül saját gyötrelmeitől.

2. Szüleim abban a barokk kisvárosban laknak,
amelynek csapata, ha följut,
menten kicsik az első osztályból,
mert a többiek ravaszul bundáznak.
Nem példázat, csak véletlen,
különben is, a szerelmes versre vigyázni kell,
elárasztanak lábszaggal a futballcipők.
Ügyelnek arra is, nehogy ez a híg sör
beivódjon a sorok közé, s megharagudj.
Elfutottunk egy bakterház kertje mellett,
két csikos nyugágyat láttam és egy
kanárisárga napernyőt fölöttük.
Üresek voltak a nyugágyak, gondold csak át,
micsoda felelősségteljes bakter lehettem volna,
el nem tévesztve soha, hogy merre leng a kéz.
Ártatlan kisnyulak, nem ismerik a játékszabályokat,
odavillantják fehér pamacsfarkukat bárkinck.
Nézd, játszom, zsibbad a szívem felőli világ,
távolban katonák énekelnek, szabad vagyok.
Átrepültünk a fehér Pamír fölött, évek múltán
akkor jutottál először eszembe, hintán ültél,
hajtottad magad napbarnított lábaiddal,
kiáltottam, hogy nagyszerű. Most majd
egy szál vékony kötélén lengek a liftajtóig,
nyelvemmel nyomom meg a gombot,
fölmegyek a hetedikre, amely én magam leszek.
Eljutok én a magasságos predesztinációig is,
levetett öltönyöm vállfára teszem akkurátusan,
kibogozom a fekete nyakkendő éhes hurkát,
elmosogatok, visszaviszem az üres üvegeket a boltba,
kifizetem a villanyszámlát és nem csókolom meg a szőke
díjbeszedő lány letargikus mellét, főzök erős
halászlét, sütök palacsintát, kiemelem a
szorongó kisgyereket a színesrácsú járókából,
nem fekszem vissza kételyeim piócás árkába,
inkább szétvagdossom az ujjaim, akár a történelem,
de lesöpröm álmomban magam elől
a hisztérikus üvegtárgyak hadseregét.

3. Három lusta jegenye
őrizte a házat.
Kérdezzem, hogy szeret-e?
Mi ez a gyalázat?

Kit keres itt? Jónapot!
Feketék a körmök.
Aki tovaoldalog,
mindig az az ördög.

Alszik, viszi a vonat.
Hol talál egy ágyat?
Paskolhatják arcomat
kezek, lábak, szárnyak.

Mellek, lábak, koponyák.
Nem találtam csengőt.
Fonják, meg-megfontolják,
párkák a jövőndöt.

Kit kerestem? Ki vagyok?
Alvadt vér a földön.
Hol, s kik által kiszabott
büntetésem töltöm?

4. Vigyed egyedül – kiabálták a nézőtérre csalogatott
ártatlan ismerős lányok: osztálytársnők, évfolyamtársnők,
munkatársnők (lám csak, visszalopózdott a
labda-motívum óvatlanul), és én vittem,
többnyire ugyan leszereltek a marcona védők,
fetrengtettem érted a legvörösebb sárban,
a sípszó elmaradt. Magyarok vagyunk,
gajdolja arcomba most egy ingázó kamikázé,
aki golgotát rajzol a papírra minden fizetéskor.
Nyílt pályán fékez a jövő, füst gomolyog,
zöld borosüveg riszálja magát előttem a levegőben.
Meglátogatlak, ahogy illett az évfordulóhoz,
mormogom magamban neved, mint varázsigtét.
Egyedül botladozom ezzel a gömbölyű reménnyel
valamelyik üres kapu felé. Állsz a sajtópáholyban,
nevetsz, kibugyan a blúzból a melled, ha hasresem.

5. Mint a csődbejutott állatkert
megszállott, vén éjjeliőre
csoszog a sétányokon éjjelente,
pásztázza zseblámpájával
az üres ketreceket.

Mint a monoton magnetefon,
amelyről rég lelopták
a barna szalagot, ezüst orsót,
de rekedten motyogja tovább
a tanúvallomást.
Mint a porig égett faház kulcsa
forog tovább a levegőben.

Látlak. Megtaláltalak.
Boldogan utazom haza.

Kétágú szerelmi történet

– egyik ág –

Itt, ahol látsz, az ágyadon: én el vagyok keseredve!

Így nyitott.

Jobban megsemmelve ágyi báránycámat, el volt. Tagadhatatlanul. Bár vélhettem, ha a hibát bennem keresné, ott könnyebben rátalálna.

Miért ilyen öreg palikat kedvelek én... ezt még az este morogta, esti szünidőben. Meg azt is: nem kívánsz te éngemet igazán.

De javasolhatok néhány jó tűzercjű korodbélit. Én ezzel kedveskedtem, szemem is beréselve, hogy még inkább kajánnak, nemtörődömnek látsszam, pedig hát az ijedelem azt mondatta: nem jó vicc a jó vicc, ha vége a háta-mon csattan.

De: már nyár se volt, még tél se igazán, csak síma, ünnepek nélküli novemberközép, még nem is fűtöttem, régen leszokva az árrobbanás olajának eldorbézolásáról, türelmesen várva, az új árrobbanás is betegye lábát a kályhámba.

De: bátisnyámnak befütöttem, ne fázson, ahol kitakarom.

Már beszűrődött a reggel őszösen, szürkén, amikor úgy határozott, tény-szerűen elmeséli elkeseredése alapokát. Meghatódva följebb csavartam az olajkályhán azt a gombot, mely viszi a vagyont (két indítékom is volt erre, mint egy jó kétágú történetben: 1. a gázpalack üresen állt a rezsó mellett; 2. a tűztér fölött kényszerültem vizet melegíteni a kávéhoz).

Kis, könnyed, pucér kávézás után, önsajnálattól nyögdecselve, oda-oda-bújva, mint az anyátlan kismacska, elmondotta, három fickaját rúgta ki villámgyors egymásutánban.

A költőt azért, mert a nyakán lógott volna szüntelen, azért, mert nagyon szerette őt, úgy ragyogott a költő, ha ráemelte szerelmes tekintetét, hogy utálta magát, utálta önön magát az én bátisnyám. Utálta magát, mert mindig is szeretett volna csillogó, meghatott pillantást vetni a szeretett társra, imádott emberre, mint a költő, de képtelen volt rá.

Másik fickaja, az autószerelő, elvárta, hogy otthon ülve várja őt szüntelen, és ha nem várta, mert persze nem, annak ellenére, hogy jót tett ruhatárának a honi autonépsűrűség, akkor cirkuszra cirkusz, mert az autófényezőnek akadtak a kisvárosban autófényező, autószerelő + alvázvédelem ismerősei, akikkel ellenőriztette. Amikorra aztán már olyan terhesnek érezte az egészséget, amilyenek, mondotta: pihentessük egymást egy kicsikét, autófényező elvtárs. Jó volt, jó volt, tette hozzá kedvetlenül, Mazdával repülni a Duna mellett. De egy ilyen eszelős sejjkel?

A tanár úr meg? merengett a novemberközépi reggelben, ahogy tudott, meglógott felesége mellől ilyen-olyan címen. Ő nagyon kedves ember a

játékszeréhez. A tanár úr. A test kapta járandóságát, a fej nem szerepelt vetélytársként. Ez ugye nem értelmetlen havi negyvennyolc órára, agyadat, múltad, jövőd asztalkára teszed erre az időre, bődörönek meg engeddd, hogy elmerüljön a nagybirtokos bujaságban...

De nem maradt semmi utána. A gyűrött ágynemű.

Ekkor megkérdeztem volna bárnisnyámat, én minek is vagyok, mert korábban is betoppant egy-egy éjszakára. Ennek hol örültem, hol nem. De ismertem választát: rád nem lehet számítani, csak ülsz, bámulsz, nem csinálsz semmit, mint egy hülye nutria nyúzás előtt. Ezt a választát nem előre tudtam, hanem utólag, mert mondta már. Fordításomban így hangzott: ha nincs mit tenni, egyetök meg legyek.

Jó kávét készíthettem, mert az ötlet karvalyként a novemberi égből lecsapott rám, ez pedig egyenes következménye a túladagolt granulált nescafénak. Kérdeztem, mintha könnyedén tenném: Kicsim, biztosan leülteted a három legényt?

Hogyhogy?

Biztos, hogy nem akarsz tőlük semmit a jövőben?

Persze. Lehet, veled maradok egy ideig. Amíg le nem hull az első hó. Na, akkor ügyelj a füleddel.

Ügyelt. Tudtam, vagyoni helyzete hasonlatos az enyémhez, én pedig hallottam a napokban egy történetet, mely az anyagi felvirágoztatás egyik módzatát fundálta ki.

Öreg grafikus barátom fizetett ifjonti grafikus tanítványának tisztes összeget egyetlen lólábú, sikerületlen szerelemért, s az ifjú tanítvány ezt az összeget ifjú szerelmével költötte el, az utószeczon holtidejét töltő balatonboglári üdülőben. Ezt, miután megbizonyosodott a dologról, fogcsikorgatás, asztalcsapkodás közepette mondta el a vén, kéjenc grafikus, én pedig már akkor tudtam, ha hangosan nem is mertem nevetni rajta, nehogy leöntsön a borral, elplagizálom az ötletet, el én.

Bárnisnyám azt mondta: Te nem csak link, disznó is vagy. A leveleket meg egyébként se lennék képes megírni.

En így: Hülye vagy, kicsim. Itt a karácsony. A leveleket meg elkészítem én, az volna a szakmám.

Meg így: Halljunk akkor hát finomságokat a fiúkák életéből, mert egy levél minőségét feltétlenül emeli, ha nem csak kemény, de szívhez is szól, lélekbe karmol, lelket zavar, göndörít.

Egy elárvult, bajba került ártatlan leányka sorai következnek itten, ha nem tudnád...

Ez is pusztán ego. Kíváncsi voltam mindarra, amit nem mondott el, kíváncsi mindenre belőle, tegnapjaiból, fickaiból, és egyáltalán kíváncsi voltam minden olyan személyes, de alkalmasint általánosítható ügyletre, amit ilyen és olyan okok miatt nem élhettem meg.

Aztán fogtam magam, leemeltem a porrongyot a masináról, nekiláttam a leveleknek. Ennek nagymestere volnék. Páratlan nagymestere, még akkor is, ha másról szól a film.

Alig telt háromórányi munkába, olvashatta őket.

Ocsmány, mondta. Ezek egyszerűen ocsmányak. Egyből tudják, hogy nem én írtam őket.

Megkíséreljük?

Addigra, hogy növeljem önbizalmamat, megittunk valamit, ez bárísnýá-
mat is könnyedebbé tette, a déli postai járat vitte három ágbn szép mun-
káimat.

A pénzek nem hosszú idő után megérkeztek.

A pénzeket – megjegyzendő, soha ennyit nem kerestem életemben öt
flekk megírásával – Skála-Copp-üzletekbe fektettük, az ott vásárolt aján-
dékokkal szeretteinknél betöltött helyünket szerettük volna biztosítani
mindketten.

– *másik ág* –

Heéj! Hát hol a karácsonyfád?!

Így rontott rám Ruszja-Maruszja, ilyen keményen, ilyen feldúlt képpel,
mert ő mindent megenged magának, ha kedve tartja, aztán meg: Mindig
csalódást okozol nekem. Egyszer iszol, máskor alszol, most meg ez a póz!

Palóc vagyok, mondtam. Lábam az asztalon, jobb térdem mellett te-
ácska, bal mellett étkezési keksz. Palóc vagyok, mondtam, háborúzzatok csak,
én így várom az ünnepet, sallárom, az ünnepet!

Marha! Így ő, így töményen.

Figyeltem én Ruszjára, figyeltem én rá. Rejtelmes utak köde, titokza-
tos üzenetek takarták őt, és ha nem is ismertem, nem is értettem, valaho-
gyan mindig sikerült beállítania a legnagyobb szükség idején. Ha pedig
megérkezett, egy ajtón át beengedett, kedvemem javítandó; én meg ott az
ismeretlen történetben, még a legelképesztöbben is, tettem-vettem magam,
igyekeztem a legközömbösebb képet vágni, hogy ne fejezze be, vagy ha még-
is vége a történetnek, kezdjen újat. Pedig nehéz volt, mert a fene majd
megevett az irigységtől.

Irigyeltem huszonhárom esztendejét. A legmozgalmasabb huszonharma-
dikát legjobban. Combja ívét, mástól. Szikrázó nőiességét – megintcsak min-
denki mástól, még a jókedvét is, ha nekem nem jutott, mást utalványozott
az Úr.

Mindig csalódást okozol. Csudába lehet meg egy ember karácsonyfa nél-
kül! A csudába! Kérdezte: Talpad van?

Talpam? Kettő. Épp most mostam őket, és előbb a jobbat, majd a balt
egy ütemmel később, mutattam őket.

Na, pajtás! Ennyi! Lependerítette lábaimat az asztalról. Keríts egy vöd-
röt, töltsd meg homokkal. A padlásfeljáróban talász vödör, az udvaron le-
takarva homokot.

Ha mód van rá, kedves Ruszja, ne verekedj velem, nem vagyok a nagy-
mamád. . .

De már kifordult a szobából, tárva nyitva hagyta mindkét ajtót, csak
szép szláv fejét láttam elsuhanni az ablak alatt. Nem volt mit tenni: vödör,
homok, csomagolópapír, hogy legyen mibe tekerni a malteros vödör oldalát:
és hát persze a látható rendetlenség tetejét elsimítottam kicsikét, legyen ke-
vésbé látható.

A fa különleges, soha nem láttam hasonló magabiztosan egyensúlyozó
fenyőt, talán megállt volna a maga lábán, ha próbára tesszük. Kedvesem,
szépem, belesomolygott a fába, amikor meglátta, rafináltan rendet akartam

szerkeszteni tíz perc alatt, de nem szólt, a következő mozdulattal már drótkampókat, szaloncukrokat öntött ki hatalmas táskája valamelyik rekeszből.

Bolond vagy te? Milliomos? Kérdeztem elképedve, nem tudsz mit kezdeni a pénzceddel?

De Ruszja nem szólt, nem is nézett énrám.

Két zacskóból, ollóból, színes, iskolai ragasztós papirokból álló karácsonyi csapatot rakott elé: Tudod, súgta fülemhez hajolva, ebből csíkokat vágj, s a csíkokból, ha a cukorral végeztem, karikákat ragasztunk, hmhüm?

Jól van, jól van, mondtam (meghatottan – soha nem vettem részt karácsonyi előkészületekben, nálunk párttag volt még a születendő Kisjézus is, szó se lehetett minden tréfás karácsonyi énekek énekéről, mert a párttitkár meg belátott, mert szomszéd volt a pedagóguskoloníán) morogva, hogy azért már mégis, no, mindennek jut határ; és tisztos lovakat, lónyi csíkokat vágtam a ragasztóból.

Így persze előbb végeztem nála, és egy ködösebb, figyelemmel kevésbé ellátott pillanatban belekukkantottam a fotelba hanyagul lehajított táskájába, vannak-e ott kedv-reparáló rejtelmek: voltak. Sőt! De mire ezt a törvényszerűen következő hadműveletet kigondolhattam volna: kampón lógtak a zselés szaloncukrok, néhány fényesre törölt alma is pörgött közöttük, tehát végzett kedvesem, aki ritkán kedvesem, de akkor nagyon – nem jutott idő, ráadásul, ráadásul kézbe vette csíkkalkotásaimat, s egy pillanatra, láttam szemén, bizonytalanná vált annak megítélésében, érdemes-e velem kooperálni fenyődíszítés ügyében. Egy jó tenyérnyi ragasztóból három csíkra futotta tehetségemből.

Persze. Persze azonnal leültem. Comb összeszorítva, váll kanyarban le, hogy elég illedelmes legyen a testhelyzet, azt már nem kívántam magamnak, a dolgok ilyenén előrehaladott állapotában, hogy magamra hagyjon: az lenne a cifra ám! és hát persze, persze nem akartam nyalni a ragasztós csíkokat, ha egyszer akad pillanatnyilag ízesebb nyelvre való: izgatottan és nagyon csodálkozva elfeleztem papírlóvaimat, mint aki nem is tudja hány centi a centi.

Ruszja láthatta igyekeztemet. Ember, ha egyedül marad, képtelen úgy igyekezni, hogy azt meg ne lássa, a másik azonnal. Nőből lévő ember is, férfiből lévő ember is: itt a katasztrófa egyenjogúság-ügyben.

Aztán csak fogtam őt? Csak megérintettem, vagy átöleltem netán: odabújt a nyakba, ahol közel a fül és azt suttogta igyekeztem adta ihletéssel: Együtt karácsonyolunk, eggyütt, hát nem vetted észre? Sütök is, főzök is, anygalka száll át kiterjesztett szárnyakkal a szoba egén. . .

Felállt, mutatta: így repül az anygalka. Közben felnézett a mennyezetre. Sarkokban pókháló. Felém fordult, mosolygott.

Gyűjtöd őket?

Persze. Sebtapasznak.

Szívedre?

Szívemre, mondtam. Szívemre hát. No.

Csillagot szórtak a csillagszórók, búzlóttek a gyertyák. A nem kellően ledöngölt homokban dőlni készült a fenyő. Ültünk egymás mellett: kézben a kéz; lassan nem volt mit tenni, szépen, csendesen egyházi énekek bújtak ki

belőlünk, halkan, dűnnyögősen, bizonytalan szövegismerettel, de mégis ez, nem más, mégis ez a valami, megfoghatatlan, megérthetetlen, de legalább bizonyíthatóan nem egy emberre vonatkozó, egy kampányra, sok zsványra, talán valamiféle lassan-lassan megfogalmazódó hiányra szóltak torzult szövegű énekeink.

Nem lehetett itt biztos semmi.

Ne kapaszkodj, nem vagy te olyan istentelenül erős! mondta Ruszja.

Ezt merészelte mondani, amikor azt se tudtam hirtelen, mibe kapaszkodhatnék, mi húzna ki e véletlen hangulatból, mert ő átengedte magát.

Na, aztán csak jött a csomagbontás. A csomagban talált pizzama, a kék és lila csíkok aztán egyszeriben kirántottak mindenhonnan, mert engem évek óta pizzamába bújtatnak, egye franc, megköszöntem. Meg persze: zokni. Legyen őszinteség: ennek örültem.

Az én Jézuskám a két kötetes Emberi testet hozta Ruszjának. Már hónapokkal ezelőtt el akarta zsákmányolni, mint kötelező szakkönyvet. Majd a szívem szakadt meg.

A zokni csomagjába három borítékot csúsztatott. Bámultam, sto eto? Nézd csak meg, nézd nyugodtan.

Szeme környékén, orra hegyén az a titokzatos, ismeretlen mosoly, mint utcai találkozásaink alkalmával, melyről mindig az ágy jutott eszembe, véletlenül se más.

A borítékokban két-két levelet találtam, egyik Ruszja kezírása, másik a válasz.

Nem csinálsz hetek óta semmit, gondoltam, az angyal megajándékoz egy kis munkával. Ilyet, vagy hasonlót nem találnál ki, arra mérget vehetsz.

Nono! Nocsak. Nem tudod még, mire vagyok képeses.

(Jókezü magyar lektörgyáros, akár K. megyei is, ilyen főstené meg a palit, akinek szereim bújt szívébe, ha nem is nagyon egyelőre; ilyen a meghasadni készülő férfiúi lélek csalódását, ilyen a fájdalom ráncait ama férfiú markáns arcbereendezésén, és áttételesen így a női nemmel kapcsolatos kiábrándultságát:

A férfi tenyerébe temette arcát, mely mozdulat megrenbentette a magabiztos női személy hosszú, kunkorodó pilláit, s amidőn a férfiú felemelte fejét a fájdalomtól, elkeseredéstől reszkető ujjairól, láthatóvá váltak az összeszűkülte szemhéjak, és a lenyugvó nyári nap bíborszínű sugarában a vérvörössé változó, s az orr melletti mély ráncokban legördülő könnyek. Két szikrázó könnycsepp, mint az érzelmek gyémántja . . . – . . . lehulltak a nadrágjára. Amikor aztán nadrágja combrészére nézet, azt mordította: A szentségbe, csak nem ettem le egyetlen hordható farmeromat?

A jókezü iparosnak szánt szöveg utolsó három sorát már nem az iparos írta, én, mert képtelen voltam legépelni, különösen a gyémánt rázott meg – lelkebben.)

Én meg lapoztam ide-oda a levelek közt, belekaptam egy-egy jól induló bekezdésbe, néha felnyögtem: zannyáját, de ügyes ez a Ruszja, bizony, bizony, ügyes, ha nem lenne ilyen szép, még akármi is lehetne belőle, de hát így? Fölfalnak az öreg szerkesztők.

A gyertyák leégtek, levegőben ott maradt a szag, összekeveredve cigarettáim füstjével. Ruszja ilyeneket kiáltott át a nyitott konyhaajtón: Zsemlemorzsa? Tojás? Lisztet se találók!

Nem csoda, ha nem talált. Én sem találtam volna ezekből, pedig ha legalább lisztet és tojást tartalmaznak konyhai rejtkehelyek, párizsis borítással készíthette volna el a húst. Így meg sima sült, krumpli.

Mozdulatai egyszerűek voltak, könnyedek, szépek. Szempillantás alatt visszakerült a helyére minden, zsír nem fröccsent a forró kályhára, íróasztalon két tányér, két szép száraz szelet kenyér, hogy ne hizlaljon, bors, paprika, só. Alkot a kedvesem, jutott eszembe, és még hánszor, de hánszor ugyanez, amikor láttam, egyik művész a másik nagy művészre licitálva méltatta az alkotásokat.

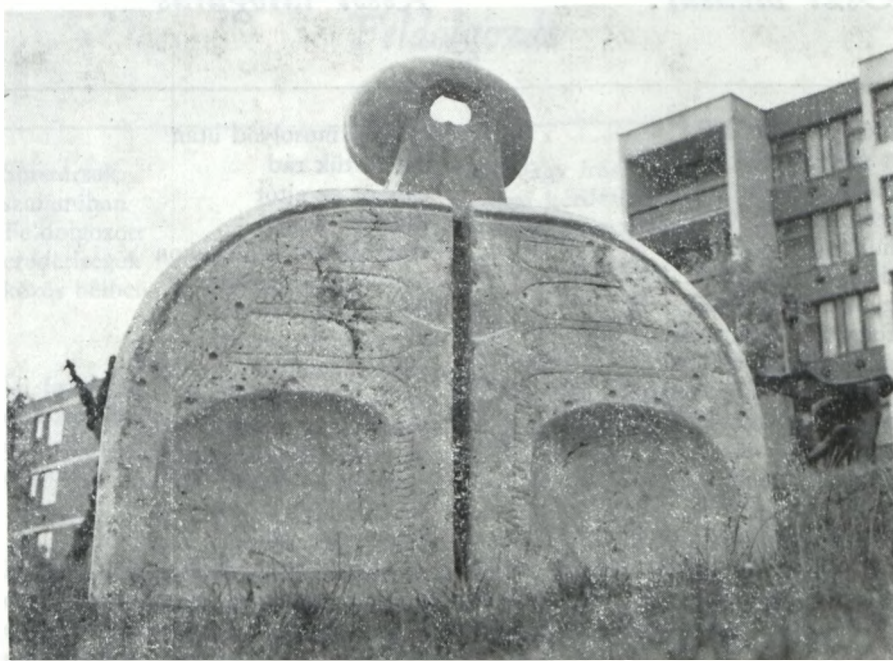
Levelei is alkotások voltak, ha sorolni kell: funkcionalista-realista-fantasztikus széppróza, ill. karácsonyi etűdök Maruszja módorában. Nevettem, amíg néztem őt. Jókedvűen, mint aki bort ivott pálinkával. Az nem jutott észbe, az elmúlt tíz esztendőben hánszor postáztam, hánszor úsztam meg hasonló „funkciójú” összeget. Ha észbe jut: rossz vicc. Így: jó vicc. Karácsonyeste. Új pizsama, új karácsonyeste – és már hullt is a hó, mintha rendelésre tenné, álltunk a koszos ablakban, hűlt a hús.

Egyszerre, mintha egymás kérdését mondanánk:

És az éjféli mise?

Összehúztam a függönyt, óvatosan, a fenyőt el ne billentsem, és vacsorához ültünk. Térd összcért, mint a menzán. Jó étvágyat kívántunk egymásra nézve, homlokunkat összekoccantva. Csörögtek az evőeszközök, csend volt, aztán már vigyáztunk.

Vigyáztunk miránk Szentestén. Három nappal harmincharmadik születésnapom előtt, három évvel válásom után: rossz húgomná fogadtam a kedvest, hogy legyen egy bátyja neki is, akit nem kell elfelejtenie, aki egészen az ágyig nem férfi a számára. Nem ellenség.

Monológ a hegy alatt

Mint kitépett fa
fonnyadt gyökere
úgy állt szét a hajad
ujjaimra tekertem
tincseid
az emlékekből ez maradt
csontjaidat
összenyomta már a hegy
tudom nem kérted
de a tészta kel
könyörtelen

a kemence meg
rég kihült
be kéne gyújtani
nagy mama
hisz tavasz van
ne haragudj
nem találok a szavakat
lekéstem utolsó mosolyod is
már hiába rugdosom
a szemhéjadra zúdult
rögeket

Őszi olvasat

Végigfut a hideg
a szántóföldek
barna bordáin
még lélegzik
hullámszik a táj
de már kifordított
gyökereken játszik a szél
fonnyadt ínyemben
meglazulnak a fogak
ilyenkor makacs vagyok
nagyon makacs
a barázdákat
az utolsó sorig
kiolvasom
a mélyben
halottaim mozognak
olvasok míg látok
lemaradt fecskék
csapódnak szemembe

Kései látogatás

Hosszú mosolyod után
ma törtük rád
először az ajtót
savanyú levegő
csomósodott a polcokon
mosolyogni próbáltunk
de megrémítettek
a szemedre húzott
sörét függönyök
csontodon sárga bőrt
ropogtatott a május
párnád mély völgyében
eltévedt hajszálak
fehéredtek
éveket öregedtek a falak
az ablakon kopogott az eső
de nem engedték be
hogy ne zavarja
nyugalmaidat

Ítélet

Az ólomkristály pohár mellett
selyemkalap

Csendélet kezdődhet
Nincs menekvés

A selyemkalap mellett
cérnakesztyű

Kalapban és kesztyűben
rekednek a molyok

A cérnakesztyű mellett
férges káposzta

Káposztában a férgek
A pohár pedig üresen marad

Feldolgozás

Sorstársak
szalámiban
Feldolgozott
eredetiségek
közös bélben

Fej vagy írás
szegzi kérdését
a kellékkoponyának

Új fazon a
dédszázadnak
a jelen magának
arcocskát deformálgat

Kelj fel Jancsi
hi a haza
Hiján az időnek
besűrít az
elektronika

Hamlet megmenti a
drámát Hamlet jő
egy szecs kavágón
melynek színe sárga

A szalámi héján
az eredet
elborong ha
átderenghet

Méta

Különös legényke volt az elbeszélésünk hőse. Különös, bár ugyan olyan, mint a többi hozzá hasonló tizenhárom-tizennégy éves kamasz. Nem serdült nagyra Istyu, de jó izmú fiúcska volt, munkához és koplaláshoz edződött, jól tűrte a hideget és a meleget egyaránt. A falutól valamivel távolabb állt az a kis házacskó, melyben édesanyjával és a húgával élt: apját frontra szólította egy parancs, s bizony, már régen nem jött levél tőle, se hír róla. Talán az a tudat is – s erre az anyja minden adandó alkalommal figyelmeztette –, hogy egyedüli féfiember a portán, az átlagnál komolyabban tette, igyekezett valamiféle koravén tartást erőszakolni arcára, mozdulataira. A háborút megért gyerekek különben is korábban öregszenek, válnak felnőtté.

Ha ehhez hozzávesszük, hogy Istyuék egy erdő alatt éltek, kilométernyire a falutól, magányosan, talán nem is szokatlan a fiú koravénülése.

Pedig a lelke mélyén ugyanolyan vidám kamasz volt Istyu, mint akik – ha tehették – csoportokba verődve játszottak, járták az erdőt és a falun túl elterülő mocsaras rétet. Az ő kezében kasza volt; szénát, friss füvet vágott valamelyik tisztáson, a rét szélén; a fűre, télen pedig a gondosan szárított szénára nagy szüksége volt a Szélpál családnak. Kellett az egy szem tehénkének, mely jószerevel egyedüli vagyona volt a családnak. Tej, tejföl, vaj így akadt mindennap az asztalra s ha kevés kenyér is került hozzá – s falun kerül is –, már nem éhezhetnek, nem panaszkodhatnak. Míg az apa be nem vonult, jobb módban éltek; vadőri minőségben rendes kenyér jutott a családnak, a húsról nem is szólva. Úgy mondják erre felé, bolond vadőr az, ameklyik a mézárszékben vásárolja a húst... Szélpál István nem volt kelekótya ember, volt magához való esze, de tudott mértéket is tartani, ezért tűnt úgy, hogy a családját becsülettel felneveli, a legegyszerűbben ugyan, de eltartja őket.

Csakhat a háború közeszólt!

Istyu legszívesebben az erdőt járta. Apjával vagy nélküle, ott érezte igazán magát otthon. Faragott magának játékpuskát, később nyilat, a láthatatlan ellenséggel viaskodhatott az erdei magányban. Akadt ugyan pajtása a falusi fiúk közül, nem is egy, de ez a barátság – már csak a távolság miatt is – nem volt annyira mély és rendszeres, hogy a szabad idejében társait kereste volna meg a játékra. Az erdő – ezt a fiú korán megtanulta – hűségesebb volt iskolatársainál, s több izgalmat tartogatott a számára, még akkor is, ha korán kiismerte magát benne. Az erdőben lakó állatoktól nem félt, hiszen nagyon jól tudta apjától, hogy azok egyáltalán nem vadak. Talán ezért is tisztelte az erdő lakóit. A vaddisznó családokat messze elkerülte, az őzeket hagyta békésen legelészni az erdei tisztásokon, s ha bevetették magukat a sűrűbe, nem zavarta pihénésüket. A szarvasok

méltóságos vonulását csak csodálni tudta, a borzokat pedig a játékoságukért szerette, de persze meg nem közelítette őket soha.

– A borz csendes állat, de ha megtámadják, még az emberre is veszélyesek! – oktatta az apja, aki önmagát látta fiában felnővekedni.

Míg az apa a vadóri hivatalát teljesítette, bővebben akadt állat a ház körül; megesezt, hogy sérült őzzel tért haza az erdei útvjáról. A sebesülteket felgyógyították, de aztán újra visszavetették a vadonba. „A vadat a vadsága, a felénksége védi” – mondogatta az apja, s neki még azt is megtiltotta, hogy az ismerős őzeket később fellelje az erdőben.

A háború felborította a Szélpál család életét! Kaszálni, szénát gyűjteni, az állatokat ellátni még az apja idejében megtanult Istyu. Nem úntatta az effajta munka, még csak nem is nagyon fárasztotta. Apja szigorú szótlan-sága hiányzott ugyan olykor, de ezt valahogyan olyan természetesnek vette, mint a korai ébredést, az állatok etetését és hűga fecsegő káralását.

Apja már az első levelében megírta: jobban tennék, ha túladnának az állatokon, mert azzal gond van, nagyon sok gond, s hát Istyu mégsem felnőtt. S, különösen javasolta, hogy állatok nélkül vegyenek árendát a faluban, húzzák meg ott magukat, jóemberek árnyékában. A két lovat még az apja leadta a vadásztársaságnak, akik talán nem voltak rá képesek, vagy nem is nagyon akarták kimenteni a frontszolgálat alól Szélpál Istvánt.

– Most lenne a legnagyobb szükség a vadőrre! – mondta az egyik vezető; széttárta a karját, mintegy jelezve: még ha olyan nagyon is szükség lenne az apja vigyázó járására, semmit sem tehetnek.

Az édesanyja azt mondta az apa levelére.

– A háború nem tarthat örökké! Ha itt hagyjuk a házat, bele vetik magukat csavargó birangók és azokat aztán nem űzi ki fészükéből istennek embere, de még a hivatal se.

Meg aztán az anya nagyon bizott Istyuban. Írta is férjének, hogy egy év alatt megkomolyodott, megfériasodott, csak a legjobbkat mondhatja róla, s ennek örüljön ő is.

Istyu valóban sokat nyúlt egy év alatt. No, langaléta azért nem lett, de arcának vonásai mind jobban hasonlítottak az apjára. Orra megnyúlt, s mély udvar kerítette, szemöldöke sűrű, bozótos lett, mozgása méltóságosan mackós, tekintete pedig kutató-gyanakvó. Különösen a kutató-gyanakvó tekintet emlékeztette apjára az asszonyt, aki vidámabb természetű volt, beszédesebb is, s ha férjét így elmerengni látta, vagy ha megállított idegen embert, aki az erdőnek vette az irányt, meg is szidta érte.

– Te mindenkiiben rapsicot látsz!

– Hát vannak! Éppen elegendő.

– Ha nem volnának, rád se lenne szükség! – s telt arcán ravasz-kás mosoly bújkált, miközben megjegyezte: ha az Isten adott verebet, ad hozzá lópiszkot is, és ha már került lópiszok, veréb is akad hozzá elegendő.

A férj meghallgatta a feleségét, mert nagy türelmű ember volt, aztán le-gyintett.

– Bolond asszonyi beszéd!

Ilyen, s hasonló évődés jelentette a lehangosabb szót a vadóri házban, a két ember igazán szeretet egymást, s a keményebb napok sem tudták ellangyítani ezt a szeretetet. Meghát ott volt a két gyerek! Szépek, egészségesek, nevelhetők. Olyan két ember, mint amilyen Szélpál István és felesége, született Kovács Regina, többre igazán nem vágyhatott.

– Ha nem jön ez a háború...!

De a háború itt volt, s bár nem az egyszerű emberek találták ki, őket ostorozta legerősebben.

Az asszony mindig is a dolgok könnyebben elviselhető oldalát látta, csak sóhajtozott. „Majd csak vége lesz ennek is egyszer...”

S szinte vakhit uralkodott benne: a férje visszatér, baj nélkül. „Olyan talpraesett férfiember nincs ezen a világon, mint az én uram, a ti apátok... Miért esne baja?” Bizakodását csak erősítette benne a fia, aki – lám, mert így hozta a sors – férfiemberré vált hirtelen. „Pedig még alig volt gyerek!”

Egyik reggelen idegen katonák érkeztek a faluba.

A falu túlrányából jöttek, hajnalban: a vadőr házáig elhallatszott a motorok dübörgése. Reginka, a kislány hozta a hírt az idegen katonákról.

– A templomtérén ütöttek tábor!

– Ha jöttek, akkor innen már csak mennek! – vette nyugodtan a hírt az anya.

Istyut izgatta a hír. Páncélozott járműveket, talán még tankokat és ágyúkat is láthat. Ebéd után vette a villát és a zsákot, s beindult a faluba.

– Kis friss füvet vágok! – közölte anyjával.

– A Paraszt-réten szép zöldet láttam... .

Kora tavasz volt, a széna fogytán, a tehénke már csak sarjút szálazott, s olykor a szalmát is kiszedte maga alól.

A falusi pajtások már ott sündörögtek a katonák körül, akiket láthatóan nem zavart a kíváncsiskodók sokadalma. Istyu nézelődött egy keveset, de valahogyan nem találta érdekesnek a látványt. Az idegen nyelv furcsa, érthetetlen zengését egy idő után megszokta, a fegyver sem volt idegen a számára, hiszen apjának két puskája is volt, s korán megtanította a kezelésére. „Ritka jó a célzókézsége a fiadnak!” – mondta egy alkalommal feleségének vacsora közben. A fiú büszke volt apja dicséretére, de ezt a családban nem illett kimutatni. Meghát mi sem természetesebb, mint hogy egy vadőr fia korán megtanul a fegyverrel bánni.

Az apja a szolgálati fegyverét leadta, mielőtt bevonult a frontra, ám Istyu tudta: a csűrben, egy gerenda mögött van egy másik fegyver is. Rövid csövű golyós puska volt: bizonyára valamelyik rapsictól vette el, de az is lehet, hogy a puska rejtekére bukkant, s úgy vitte haza, hogy a tulajdonosa mindmáig keresheti. A puska zsíros rongvba volt belecsevarva, mellette golyó, bőségesen. Két-három alkalommal elővette a fegyvert. ki-lopta a kerten keresztül az erdőbe, s mélyen a fák között célba lőtt. Örömmel tapasztalta, hogy a fegyver engedelmeskedik neki. „Olyan ez – gondolta –, mint a biciklizés! Aki egyszer megtanul pedálozni, már soha nem felejt el...” Neki ugyan soha nem volt alkalma kerékpározni, de ismert fiúkat a faluban, akik primán kerékpároztak. Apjának említette is, hogy nekik is lehetne egy bicikli, ha használt, az se számít.

– Vadőr akarsz lenni? Akkor a lovakkal tanulj meg bánni. Az erdei utakon a bicikli semmit sem ér... .

– Lehet, hogy pénze nincs rá az apádnak – vigasztalta az anyja.

– Lehet! – nyugodott bele: s ha jól meggondolta, a falusi fiúk irigykedhetnek rá, hiszen ő már tud bánni a puskával, az apja szerint kitűnő

célzó, s ez csak ér annyit, mintha kerékpározni tudna. S még úgy okoskodott: biciklizni még a gyerekeknek is szabad, azért nem szólnak a csendőrök, de látna csak meg egy magaforma fiú kezében fegyvert, abból nagy ribillió származna. „A csendőrös parancsnokának meg egyenesen tudomása van arról, hogy én milyen primán célzok. . .” S ha visszaemlékezett a két évvel előbbi karácsonyra, amikor a csendőrparancsnok – szokás szerint – megjelent apja házában. „Egy sutát löne az ünnepekre Szélpál úr?” Ilyen kérést nem volt szabad visszautasítani, meg apjában már az is büszkeséget keltett, hogy a csendőrparancsnok urazza. Ha máskor nem is, de karácsony előtt az ő apja mindenki szemében úr volt. A jegyző úr szemében is, mert annak is kellett egy suta.

A csendőrnek azon az emlékezetes karácsonykor ő lött egy sutát.

– Bízzon benne, úgy bánik a fegyverrel, mint én magam! – nyugtatta meg a parancsnokot az apja, aki már a bakon ült: vadakat vitt be a városba a Társaság vezetőinek, s hát nem volt ideje vadra menni.

– A mindencdet, te fiú! – dicsérte meg Istyut, amikor az első lövéssel kedvére való vadat talált. – Ki hinné! Hiszen alig látszol ki a földből. . . De máskor puskát meg ne lássak a kezében, mert abból nagy baj lehet!

„De karácsonykor, ha magának kell vad, akkor szabad!” – gondolta, de persze nem szólt semmit a csendőr előtt.

Élő vadra nem szeretett löni. Apró célpontokat tett ki százötven, kétszáz méterre, s azokra lött. Tobozokat, gallyakat vett célba, s ahogyan az irányzékra és a célgömbre ültette a tobozt, úgy érezte, ez a hármaskör nagy egységet képez addig a pillanatig, míg el nem húzta a ravaszt. Nem tudott tévesztetni, amikor ez az érzés, ez a megfoghatatlan, fensőbbes tudat a hatalmába kerítette. A vadakat sajnálta. Apja vigasztalta: „Én is sajnálom a szerencsétlen párát. . . De hát ez a sorsuk! Az, hogy az urak lelövik őket. . .” A nagy érzés csak akkor tette boldoggá, ha holt célpontra lött. Akkor igazán akarta, hogy az apró ólommag a kiválasztott pontba találjon bele. Legszívesebben egy szorosba tért be apja titkos fegyverével, s itt kedvére löhetett. Ha felmászott a meredélyre, látta a falucsukát, a falun túl – tudta – a fűzfásor apró patakot kísért. Az erdőből is futott egy erecske a patak irányába, ennek olyan hús volt a vize, mint a jég. Ha a titkos fegyvert a kezében tudhatta, úgy érezte, még nyugalmasabb, még biztonságosabb ez a maréknyi világ, s hogy ez a még oly kicsiny világ bizonyosan az övé. A fecsegő, szeplős kis húgocskájáé, az édesanyjáé, a pajtásaié. Mióta apja nem volt a portán, s nem járta az erdőt, a völgyoszorosokat, még jobban elhatalmasodott rajta az ösztön: ő vigyáz erre a kicsiny világra, egyedül és kizárólagosan rajta múlik e világ csöndje, békéje.

Délután – még azon a délutánon, amikor az idegen katonák beszállították magukat a faluba – két német tisztet kísért a házukhoz a falu kisbírója.

– A tiszturak este vadast akarnak enni!

– Tudja nagyon jól, hogy a férjemet kivitték a frontra. . .

– Tudom. Azt is, hogy a fegyverét leadta. . . Van ezeknek fegyverük. Istyut elvezetné őket olyan helyre, ahol találhatnak vadat.

– A gyerekeknek dolga van! – s az örökön jökedvű asszonyban valami dacos ellenségeskedés bújkált. Szerette az erdő vadjait, úgy érezte, ha el-

ereszti a fiát az idegenekkel, a férjét is becsapja. Azzal, hogy elárulja a vadakat az idegeneknek.

– Ezekkel nem lehet kukoricázni, Regina! A jegyző úr is mondta. . .

– Akkor szegődjék el a jegyző úr hajtónak!

– Amilyen az aggyonisten, olyan a fogadlísten. . .

A kisbíró beletúrt a kalapja alá.

– A tiszturak nem mulatni jöttek ide, Regina. . .

– Akkor hozhattak volna elemőzsiát is. . .

A tisztek türelmetlenek voltak, valamit mondtak a kisbírónak, aki csak sejtette, miről van szó.

– Azt mondják, a gyerekre szükségük van!

– A fiam pedig nem mehet!

Egy óra múltán a jegyző is megjött, ígért pénzt is Istyunak, meg mézes-mázaskodott az asszonnal.

– Két katonát is hoztak magukkal, a gyerekeknek semmi dolga, csak elvezetni őket a megfelelő helyre. . . Sokat tud ám a község vezetősége tenni valakiért, ha akar. . . De ha nem akar, akkor. . .

– Fenyegetőzni, azt tudnak, jegyző úr! Hát most már ebek harmincadjára eresztik ezt az erdőt? Utána meg kit vonnak felelősségre? A Társaság nem ismeri a tréfát!

– A Társasági urak már rég Németországban vannak.

– Majd visszajönnek.

– Vissza, vissza! De a háború – háború. Ezek a katonák pedig a mi szövetségeseink.

Az asszonynak már a nyelvén volt: lehet, hogy a maga szövetségesei ezek, de nem az enyémeik. Senki se hívta őket ide. De aztán belátta, egyedül – és a két gyerekkel – hiába védené az erdőt, a vadakat, tehetetlen velük szemben.

– Készülj fiam. . . Aztán tudod, hogy hová kell az urakat vinni. Sétáltasd meg őket, hogy megemlegessék!

Estére jöttek meg, mindössze két koszos malacot lőttek.

Istyu éppen mesélte, merre sétáltatta az idegen katonákat: körbe az Ártányos-dombot, ahol a buta malacot találták, kopár hegy, itt elfogy az erdő, ide vad nem húzódik fel, mert egy nyúlnak sincs búvóhelye, nemhogy őznek, szarvasnak. A forrásokat elkerülték, s ha tehetette, jókora zajjal járt.

Az anya szorongást érzett.

– A jegyző gonosz ember. Emlékezz, ha apád nem a legszebbet adta neki, ha nem a legjobb részekből válogathatott, mindig kitalált valamit. Még szerencse, hogy a Társaság urai szerették, becsülték. . .

– A tiszturaknak holnap aligha lesz kedvük vadászatra. . .

Még be sem fejezték a vacsorát, újra zörgetett a kisbíró. Két katonával jött.

– Mondtam én, Regina, hogy az urakkal nem szabad újat húzni. Most magadra vess! Elrekvirálják a tehenedet.

– Az én egyetlenem kell nekik?

– Éppen az!

– Kikaparom a szemüket! – s mint egy fúria, szólította a kutyákat.

A komondor és a tacsó nekitámadt a katonáknak, akik éppen az istálló ajtaját feszeggették.

- Puska van náluk, asszony!
- Fogd, fogd! – kiáltotta Szélpálné.

A németek káromkodtak, az egyikbe belekapott a tacskozó. Amikor a puskát levették a vállukról, a két eb visszahökölt. Ismerték a fegyver természetét, különösen a tacskozó.

Vonyítva futottak a pajta irányába.

A harmadik lövés eltalálta a komondort, de még sebcsülten is bekúszott a pajtába.

- Vadállatok ezek, nem emberek! – sikoltozott az asszony. Istyu pedig sápadtan, némán ölelte a hűgát. Ebben a pillanatban még jobban megértette, hogy mért jó az, ha valaki fegyverrel állhat a másikkal szemközt. Ebben a pillanatban gyengének és elesettnek érezte magát. Bár a félelem is feszítette, szeretete volna elővenni azt a kurta csövű puskát, és a beidegzett mozdulatokkal célózni. Ráültetni ezt a két idegen katonát a célgömbre és meghúzni a ravaszt. Tudta, erre most nincs lehetősége.

Az asszony a lövések után megértette: az idegenek nem tréfálnak; a tehenet elkötötték és elhajtották.

Szélpálné csendesen átkozódott.

- Látod, Regina, ide vezetett az önfejtésed... Mert nekem magyarázhatod, hogy a te fiad nem talált volna legalább egy sutát, vagy egy szarvast a tiszturaknak... A hivatallal pedig tanuld meg, nem lehet pacakzni... A jegyző úr jóindulattal akart hozzád lenni...

Megkereste reggel a jegyzőt, de az kurtán elküldte.

- Itt most ők az urak! Mi csak a parancsaikat teljesítjük!
- De mért épp az én egyetlen tehenem kell nekik?

A jegyző savanykásan mosolygott.

- Ha ezt az ujjam vágom meg, ez fáj. Ha a másikat, akkor meg az... És ne feledd, a fiad csúfot üzött a tisztetekből. Ezért fizetned kellett... Ők is akarták!

Az idegen katonák másnap egy falusi emberrel mentek ki az erdőbe vadászni. Egy őzet és két malackát hoztak haza.

A közkatonáknak hatalmas kondérokban főzték, a tiszteknek az egyik módosabb parasztember házában. Ebéd után – mely bőséges volt, hiszen a rekvirálással pótolták a vadhúst – sört és bort ittak. A nap ereje egyre nőtt, a katonák levetették a zubbonyukat. Páran elhúzódtak az erdő irányába és célba löttek. Pár dobozt karóra tűztek és nagy hahotázás mellett versenyeztek.

Istyu, miután az anyja dolgavégezetlenül tért vissza a községházáról, felmászott a csűr padlására. Mint aki füvet megy szedni, a katonák irányába került. A vízmosás partjáról egyaránt belátta a célpontokat és a katonákat. Még mindig azt érezte, amit előző este, amikor a katona meglötte a komondorukat, s anyja tehetetlenül sírt, a hűga pedig reszketett. De most nyugodt volt, hiszen a kezében ott lapult a puska.

Egy ideig nézte a versenyző idegeneket, majd szép akkurátusan fel emelte a fegyverét. Érezte, hogy az, amit tennie kell, immáron nem tilos játék. Nem pusztán arról van szó, hogy apja engedélye nélkül gyakorolja magát. Bár ez az ösztön is felsejlett benne, hiszen elsőnek az egyik dobozt vette célba. Talált. Az üres konzervdoboz, a katonák meglepetésére, nem a marton irányába röpült. Közvetlenül ott pördült meg a lábuk

előtt. A dörrenés is élesebb, másféle volt, mint a saját fegyverük hangja.

A második lövés után – a doboz újra a lábuk előtt perdült meg – a zubbonyok irányába futottak, majd fedezéket kerestek.

Két katona még nem eszmélt, gondosan céloztak.

– Noch einmal! – kiáltotta az egyik.

A másik vidáman felelt rá.

– Fort setzen!

„Noch einmal!”

„Fort setzen!”

Istyut az idegen szavak felháborították. Mintha rajta gúnyolódának, őt csúfolnák. Tiszta, békés hangja volt az ő világának mind ez ideig. Az erdő is tudott beszélni, s ő értette a szavakat. Az apró hegyi erecske is beszélt a kövekhez, a víz fölé hajló ágakkal, sőt az állatokkal is, akik Istyu barátai voltak, s akik a friss, hideg vizet itták. A „Noch einmal!” és a „Fort setzen!” úgy tört bele ebbe a tájba, s a táj által a fiúra, mint egy vést jelző csengő. „Noch einmal!” – „Fort setzen!” Nem értette, s félő volt, hogy nem értik az erdei vadak, sem az erecske jéghideg vize, se a fák, se a madarak, melyekkel annyit beszélgetett rövid élete során. A madarakkal füttnyelven beszélgetett. Értették, mit mond nekik, s ha válaszoltak, ő is megértette. Olykor kedvesen évődött az erdő szárnyas lakóival, de ezt a madarak kedvesnek, bizalmasnak találták, viszonzták az élcelődését, sőt olykor rá is dupláztak az ő füttyjeleire. „Noch einmal!”, „Fort setzen!” – ezeket a szavakat nem érthetik az ő madarai. Nem szabad, hogy megértsék, hiszen nyilván őrajta csúfolódnak, amikért még mindig a dobozokat lövöldözi, holott ő pontosan tudta, mit kellene ebben a percben tennie.

Hirtelen csönd lett körülötte.

Máskor, ha talált, egy fácán kurrogva gratulált sikeréhez. Negyedik dobozt lötte le, de a fácánok némák.

Egy lövés csattant. Közvetlen közelében egy ág kettétört. Csönd fogadta a lövést. Sem madárfütty, sem fácánkurrogás. Ez is a veszélyre figyelmeztette.

Letérdelt, óvatosan maga mellé tette a fegyverét.

A csöndet meg-megtörő csattanások figyelmeztették. Tekintetét végigpásztázta az alatta elterülő lapon. Két katona kúszott feléje. „Bizonyára ők lönek rám!” Még várt egy rövidke időt, majd amikor a katona feje felbukkant célzott és lőtt.

Villanásnyi idő elcsendő volt rá, hogy felmérje: már csak egy katona kúszik tovább.

Újra a megfelelő pillanatban célzott és lőtt.

Ekkor megérezte, nem maradhat tovább ezen a helyen. A lövések egyre sűrűbben csapkodtak körülötte. Meg a két eltalált katona... Tegnap este, amikor a tehenüket elhajtották, megérezte, ezek az idegen katonák nem tréfálnak. Sem akkor, amikor vadpecsenyét szeretnének enni, sem akkor, ha a szegény ember egyetlen tehénkéje kell nekik, de feltételezte, hogy a két bajtársukat is megtorolják majd. A halál gondolata nem rémlett fel Istyuban. Csak a veszélyt érezte, de hogy a veszély mekkora lehet rá nézve, ahhoz még nem volt fogalma.

A lövések ekkor már oldalirányból is becsapódtak. Megpróbált kijutni a gyűrűből. Ha mozgó célt látott, lőtt.

Azon a részen, ahol meglapult, még ritkás volt az erdő. Nem elegendő sűrű ahhoz, hogy elrejtse, megvédje. Különösen ritkás ahhoz, hogy megbújjon benne. A sűrűség még távol volt, s hogy elérje, ahhoz egy fél-karéjban futó tisztáson is át kellett haladnia.

... A katonák közben az erdő felé moogtak, megsejtve a támadómenekülő szándékát. A gyorsan és kiismerhetetlenül mozgó támadót látták, de eltalálni nem tudták. Arra meg gondolni sem mertek, hogy csupán egy kamaszfiúval állnak szemben. Mint ahogyan kezdetben a dobozokat, most az embereket – katonákat találta el. Szinte minden lövése pontos volt. S immáron halálos.

A faluból újabb katonák érkeztek, erősítésnek. A tiszték úgy vélték, egy egész partizánalakulat támadta meg őket.

– Mit szól ehhez, jegyző úr? – kérdezte az egyik tiszt, akit tolmácsnak használtak társai.

A jegyző sápadt volt, s tanácstalan.

– Biztosíthatom az urakat, hogy ilyen mozgalomról mi nem tudunk... Valami félreértésről lehet szó... .

– A halottakat nem lehet félreértetni!

– Biztosíthatom az urakat... – kezdte újra

A tiszt leintette.

– Mi majd biztosítjuk magunkat... Ám ha mégis valamiféle szervezett akcióval állunk szemben, a falun toroljuk meg a veszteségeinket... .

Egy páncélozott járművön a makadámút irányából kerítették be az erdőt. A katonák óvatosan haladtak, bár a lövöldözés messziről hallatszott még.

... A fiú talpa alatt hersegett a friss fű, mintha óvnák. Ám a lövések több irányból is érkeztek, s egyre pontosabban céloztak az üldözők.

Az egyik katona egészen megközelítette. Közelről láthatta: egy fiúgyereket üldöznek. Egy kamaszt, aki kurta csövű puskájával éppen őt vette célba. Még szólni szeretett volna társainak a meglepetéséről. De a fiú ördögi ügyességgel célzott, majd lött.

Mikor társai beérték, megpróbálta mutatni az irányt és mondani valamit, de véres hab tódult ki a száján.

Istyu most már nem is a golyóktól félt. Mind jobban tudatosodott benne: emberek üldözik, s ő a katonákból immáron legkevesebb ötöt eltalált. „Bizonyára meg is öltem közülük néhányat!” Sajnálkozó szégyenérzet kerítette hatalmába, de ez csak múló hányingerként jelentkezett nála. Mint amikor vadat ejtett el apja biztatására és engedélyével. Sajnálta az elejtett párát, de tudta, hogy ennek meg kell történnie, hiszen ő maga is vadórnek készül, ha nem is iskolába, ha nem is hivatalosan, de az apja mellett annál szorgalmasabban. A szégyenérzetet útca a harag váltotta fel. Az a fajta harag, amit este érzett, amikor a tehenüket két idegen elhajtotta. S mintha ettől a perctől kezdve kiszakadt volna belőle az a nagy nyugalom és béke, amit érzett, ha az erdőt járta, különösen pedig azokban a röpke órákban, amikor a tilos fegyvert kilopta a csürről.

Egy katona – látta, hogy egy fa mögött áll – rákiáltott.

„Nyilván azt mondja, hogy álljak meg! Majd bolond leszek” – gondolta.

Hirtelen egy fa mögé ugrott és lött.

A golyó – ezt a fiú tisztán látta – a fa testébe fúródott. A katoná is lőtt, de a lövedék még a fát is, mely mögött Istyu lapult, elkérülte.

A katoná ki akart ugrani a rejtekhelyéről, de az ólomdarab a fába fúródott. Másodszor már nem próbálkozott. Mint aki csapdába esett, várta az alkalmas pillanatot. Ám Istyu pontosan célzott, s tudta, ha kilép a fa mögül eltalálja.

– Fiú nem löni! Fiú elmenet, de nem löni – hallotta Istyu. „Hát még is tudsz valamit a nyelvünkön?” –, s legszívesebben nevetett volna. Mint-ha játék lenne ez az egész, kergetőzés, melyből az egyik félnek győztesen illik kikerülni. Vagy azzal, hogy gyorsabban fut, s méta mögé ér, vagy mert utoléri az elől haladót és a vállára csap. „Te vagy a fogó!” S ekkor kezdődik minden előlről. Ám a fiúban csak villanásnyi időre vetődhet-tek fel csupán a gondolatok. Immáron megértette, hogy a játék nagyon komoly, sőt véres játék. Hat idegen katonának az utolsó fogócskázása volt ez a délután. S bár még nem gondolt rá pontosan, értelme legmé-lyén maga is megsejtette, hogy az ő utolsó fogócskázása is éppen erre a napra esik. . .

Még három, legfeljebb négy története lehetett, ezt is tudta. Vaktában nem lövöldözhet. De arra nagyon kevés, hogy a támadóival egyenként leszámoljon.

Az erdő pedig ott volt előtte, talán harminc, talán negyven lépésnyire. Most immár még erősebben fogta el a vágy: elérni, bemenedekni oda, ahol leginkább jól érezte magát. Már nem gondolt a fákra és az eresz-kékre, az állatok és madarak sokasága is kihullott képzeletéből. Harag és félelem reszketett benne egyszerre, s a gerincén hideg verejték csurgott alá.

„Ha elérem az erdőt, talán megmenekülök!” De már ebben sem reménykedett. Egyáltalán nem reménykedett semmiben. Csak a kényszer űzte, hajtotta. Amikor a német katoná teljes testével kilépett a fa mögül, megcélozta. A golyó puffanásából, egy jajdintásból még megtudta, hogy talált. „Én mindig jól céloztam, ezt apám is mondta. . .” Ezek a gon-dolatok még tisztán és világosan megfogalmazódtak benne. Ám érezte, hogy valami súlyos tárgy eltalálja, s ő nem képes elérni az erdőt, mert lábai nem viszik előre, és a fák koronái is egyre távolodtak, távolodtak, míg nem eltűntek végérvényesen.

Még egy arc rémlott felelőtte. Anyjáé? Kishúgáé? Vagy talán a szót-lan, szigorú apáé? Talán mindhárom egyszerre, csakhát ő a hármat egy-nek hitte?

Harmadnap egy drótostót jött át az erdőn, ő talált rá a fiú holttes-tére. Behozták a faluba: hét lövés érte a gyerekek testét. Hét idegen fegy-ver golyója. A férfiak megállapították, mindegyik halálos lehetett volna.

– De így együtt, a hét. . .

– A ruháit is letépték róla. . .

Még a falu jegyzője sem akarta kimondani a fiú nevét.

Eltemették.

Közel ahhoz a sírhoz, ahová hét idegen katonát temettek el az előző napon.